

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 20/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lag om ändring av 11 § i lagen om utkomststöd och lag om temporär ändring av 15 § i lagen om bostadsbidrag

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2012 regeringens proposition med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lag om ändring av 11 § i lagen om utkomststöd och lag om temporär ändring av 15 § i lagen om bostadsbidrag (RP 115/2012 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Pekka Paaermaa, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Timo Meling, arbets- och näringsministeriet
- professor Pentti Arajärvi.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- professor Raija Huhtanen
- professor Kaarlo Tuori
- professor Veli-Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd ändras. Dessutom föreslår regeringen temporära ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om bostadsbidrag. Behovsprövningen utifrån inkomsterna för maken till den som får arbetsmarknadsstöd ska slopas. Dessutom föreslås det ett tidsbundet försök med sysselsättningsbonus.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2013 och avses bli behandlad i sam-

band med den. Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2013.

Avsnittet om lagstiftningsordningen granskar bestämmelserna i förhållande till jämlikhetsprincipen i grundlagens 6 §, skyldigheten att främja sysselsättningen i dess 18 § 2 mom. och rätten att få sin grundläggande försörjning tryggad i dess 19 § 2 mom. Enligt statsrådet bör beviljande av sysselsättningsbonus endast till bostatta i de kommuner som deltar i kommunförsöket inte innebära ett sådant avsteg från jämlikhetsprincipen som hindrar behandling av lagför-

slaget i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom frågan kan lämna rum för tolkning har statsrådet

ändå ansett det önskvärt att utlåtande om ärendet inhämtas av grundlagsutskottet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Försöket med sysselsättningsbonus

Ett av syftena med propositionen är att genomföra ett tidsbegränsat regionalt försök med sysselsättningsbonus. Enligt 9 kap. 1 § i lagförslag 1 ska den som tar emot en anställning som räknas in i arbetsvillkoret för löntagare och varar i minst tre månader beviljas arbetsmarknadsstöd i form av sysselsättningsbonus. Arbetsmarknadsstödet betalas i form av sysselsättningsbonus i en månad räknat från anställningens början. Ett villkor för bonusen är bl.a. att den berörda personen är bosatt i en kommun som nämns i 9 kap. 2 § när anställningen börjar. Avsikten är att dessa regler ska gälla i tre år.

De föreslagna bestämmelserna innebär att bara de som bor i vissa kommuner i Finland har rätt till sysselsättningsbonus under den tid försöket pågår, om de uppfyller de andra kriterierna för att få bonusen. Med andra ord är hemkommunen avgörande för vem som får sysselsättningsbonus, varvid långtidsarbetslösa i olika kommuner inte har samma ställning när det gäller att få förmånen. Bestämmelserna måste bedömas med avseende på jämlikhetsbestämmelserna i 6 § i grundlagen. De utgår från att alla ska behandlas lika oavsett var man är bosatt. Grundlagsutskottet har ändå ansett att försökslagstiftning som leder till en viss olikhet i sig är acceptabel med avseende på jämlikheten. Utskottet har då understrukit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning följer av jämlikhetsprincipen då reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas och att ett försök åtminstone inom vissa gränser kan vara en godtagbar grund för att i regionalt hänseende pruta på formell jämlikhet (GrUU 42/2010 rd, s. 4—5, GrUU 11/2002 rd, s. 2—3 och GrUU 58/2001 rd, s. 2/I). Utskottet har dessutom i sina bedömningar av försökslagstiftning understrukit att det i

allmänhet ska föreskrivas genom lag om grundläggande fri- och rättigheter och konstaterat att det kravet också gäller jämlikhetsprincipen. Det har krävts att kravet beaktas bl.a. när försöksområdet bestäms antingen genom att området anges direkt i lag eller genom att besluten om området knyts till tillräckligt exakta kriterier i lag. Dessutom har det krävts en tidsgräns för bestämmelserna om ett försök; de har fått gälla bara under den korta tid som behövs för försöket (se GrUB 4/2006 rd, s. 3/I, och de utlåtanden som nämns där).

Den försökslagstiftning som nu är föremål för bedömning syftar till att undersöka hur ett sysselsättningspolitiskt instrument, sysselsättningsbonus, påverkar långtidsarbetslösa möjligheter att få jobb. Ett sådant syfte ligger i linje med den skyldighet som det allmänna enligt 18 § 2 mom. i grundlagen har att främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Försökets geografiska tillämpningsområde är exakt angivet i lagen i och med att de kommuner som hör till försöksområdet räknas upp där. Man har på goda grunder valt kommuner där både arbetslösheten och andelen långtidsarbetslösa av de arbetslösa ligger över genomsnittet. Vidare har försökstiden satts till en lämpligt kort tid för denna typ av försök, dvs. till tre år. De föreslagna bestämmelserna är enligt utskottets mening inte problematiska med avseende på grundlagens jämlikhetsbestämmelser, i synnerhet när man också beaktar att det inte oskäligt kommer att försätta människor i olika situationer om någon får sysselsättningsbonus i en månads tid på det sätt som anges i lagen.

Behovsprövning av arbetsmarknadsstödet

Regeringen föreslår att man inte längre ska beakta makens inkomster vid behovsprövningen av arbetsmarknadsstödet. Detta motsvarar den åsikt som grundlagsutskottet framförde när lagen om

utkomstskydd för arbetslösa stiftades, dvs. att det som bäst går ihop med grundlagen är att behovsprövningen bara gäller den arbetslösas egna inkomster (GrUU 46/2002 rd, s. 5/I).

Ställningstagande

Grundlagsutskottet anser

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 19 oktober 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
vordf. Outi Mäkelä /saml
medl. Sauli Ahvenjärvi /kd
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml
Kimmo Kivelä /saf
Anna Kontula /vänst

Jukka Kopra /saml
Markus Lohi /cent
Elisabeth Naucélér /sv
Tom Packalén /saf
Raimo Piirainen /sd
Vesa-Matti Saarakkala /saf
Tapani Tölli /cent
ers. Kimmo Sasi /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.